

VIHAKURITEOD

Aruanne Euroopa Nõukogu LGBT* diskrimineerimisvastaste soovitude ja selle lisa (Rec(2010)5) täitmise kohta Eestis annab põhjaliku ülevaate Eesti õigusest ja halduspraktikast võrdse kohtlemise valdkonnas. Aruanne katab kõiki eluvaldkondi ja analüüsib LGBT inimeste õigusi ja õiguste kaitset lähtuvalt soovitude kõikidest aspektidest. 2012. aasta lõpust on Euroopa Nõukogu teinud nende soovitude täitmise üle ka järelevalvet. Eesti Inimõiguste Keskuse aruanne pakub selleks sõltumatut hinnangut.

SEADUSANDLUS

Erinevalt Soovitustes sätestatust **eirab** Eesti seadusandlus **vihkamisest või eelarvamusest tingitud kuriteomotiivi**. Erandiks on viha õhutamise keeld. Karistusseadustik sisaldab võimlust karistada juriidilisi isikuid ja lisaks keelab ka diskrimineerimisele üles kutsumist – mõlemad on suhteliselt uuenduslikud normid. Kuid siiski on vihaõhutamise säte sisuliselt toimimatu. Näiteks ei olnud kohtus edukas kaebus delfi.ee vastu, mille kommentaariumis kutsuti üles homoseksuaalide põlema panemile, kuna selle tulemusel ei olnud toimunud tegelikku rünnakut.

Ühe olulisema arenguna tuleb välja tuua justiitsministeeriumi algatusel **väljatöötamisel olevat karistusseadustiku muutmise seadust**. Muudatuse tulemusel lisatakse raskendava asjaoluna vihamotiivi olemasolu, mis toob kaasa raskema karistuse. Lisaks muudetakse ka viha õhutamise sätet, et muuta see tõhusamaks. Seda muudatust on inimõigusorganisatsioonid Eestis ja mujal oodanud juba kaua.

VALDKONNA PROBLEEMID

- Kuna ei ole karistusseadustiku sätet või on sätte tõenduslävi liialt kõrge, **ei ole ka statistikat**, millele toetudes saab hinnata vihakuritegude levikut.
- Statistika puudumine võib olla tingitud ka asjaolust, et politsei, prokurörid ega kohtunikud **ei ole saanud vihakuritegude-spetsiifilist koolitust**. See tähendab, et nad ei ole ette valmistatud neid kuritegusid märkama ja nendega tegelema.
- Tegelikult mõistavad kõrgemad riigitegelased homofoobseid avaldusi harva hukka või teevad neid lausa ise. Ka pressis ilmuvatele homofoobsetele arvamused avaldustele järgneb harva samal tasemel hukkamõistvaid reaktsioone. See näitab ühelt poolt madalat teadlikkust teemast ja teiselt poolt poliitilise tahte puudumist selle teemaga tegeleda.

Eesti hetkeolukord vihakuritegude vastu võitlemisel on halb. Eelkõige on selle põhjuseks seadusandluse puudulikkus, kuid samas mängib selles suurt rolli ka riigi passiivsus ja madal teadlikkus riigiametnike ja otsustajate seas.

* Rahvusvaheliselt kasutatav lühend tähistamaks lesbisid, geisid, biseksuaale ja transinimesi.

> SOOVITUSED VALITSUSELE

- vastu võtma karistusseadustiku sätted, mis muudavad vihkamisest motiveerituse kuriteo raskendavaks asjaoluks ning mis võitleksid tõhusalt vihkamisele üles kutsumisega, olenevata sellest, kas sellele otseseks tagajärjeks on oht isiku elule, tervisele või omandile;

- koguma ja analüüsima andmeid vihkamisest motiveeritud kuritegudest ja väljendustest, kaasa arvatud juhtudel, kui seda on väljendatud isiku seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi vastu;

- läbi viima korrakaitstjate, vanglate töötajate ja kohtunike koolitusi vihakuritegude ja vihakõne teemal, kaasa arvatud isiku seksuaalse sättumuse või sooidentiteedi vastu väljendatu kohta;

- julgustama meediat edendama austuse, tolerantsuse ja mitmekesisuse kultuuri ning hoiduma LGBT inimeste negatiivsest ja stereotüüpselt kujutamisest;

- arendama poliitikaid ja juhiseid, mis aitaksid riigiametnikke vältida vihakõne kasutamist, kaasa arvatud juhtudel, kui see põhineb seksuaalsel sättumusel ja sooidentiteedil.

